

Kelime İlişkilendirme Yoluyla Öğrencilerin Drama ile İlgili Kavramlara İlişkin Bilişsel Yapılarının İncelenmesi*

Necdet Aykaç¹
Hilal Bilgin²
Gözde Bacakoğlu³

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2016.010

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 07.10.2016

Düzeltilme 15.10.2016

Kabul 05.11.2016

Anahtar Sözcükler

Drama

Rol oynama

Doğaçlama

Kelime ilişkilendirme testi

Öz

Bu araştırmanın amacı, kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla öğrencilerin drama ve drama ile ilişkili kavramlara ilişkin ön bilgilerinin ve bilişsel yapılarının incelenmesidir. Araştırma tek gruplu ön-test son-test modelinde tasarlanmıştır. Araştırma, 2014-2015 yılı güz döneminde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde okuyan 60 öğrenci ile birlikte yürütülmüştür. Veri toplama aracını geliştirmek amacıyla drama dersi ile ilişkili drama, doğaçlama, rol oynama olmak üzere 3 tane anahtar kavram seçilmiş, bu kavramlardan oluşan bir kelime ilişkilendirme testi hazırlanmış ve araştırmada kullanılmıştır. Öğrencilere bu kelime ilişkilendirme testi drama dersinden önce uygulanmış, 14 hafta süresince drama dersi eğitimi verilmiş ve aynı test ders döneminin sonunda öğrencilere son test olarak bir kez daha uygulanarak deneysel işlemler tamamlanmıştır. Kelime ilişkilendirme testi ile toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin drama dersi aldıktan sonra drama ve dramayla ilgili kavramlarla ilişkilendirdikleri kelime sayısı drama dersinden önce bu kavramlarla ilişki kurabildikleri kelime sayısından daha fazladır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin drama dersi öncesinde drama ve rol oynama kavramlarına ilişkin sahip oldukları kavram yanlışlarının büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Böylece, drama dersinin kavram öğretimi ve özellikle öğrencilerin zihninde bir kavram ile ilgili var olan kavram yanlışlarını ortadan kaldırma konusunda etkili olduğu savunulabilir.

Examination of Students' Cognitive Structures Regarding the Concepts Related to Creative Drama through Word Association

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2016.010

Article History

Received 07.10.2016

Revised 15.10.2016

Accepted 05.11.2016

Keywords

Creative drama

Role-play

Improvisation

Word association test

Abstract

The purpose of this study is to examine the preliminary information and cognitive structures of students regarding creative drama and the other concepts related to it by using word association test. The study is designed in the one group pre-test post-test experimental model. The study was conducted with 60 students studying in Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Education, and Department of English Language Teaching, in the fall semester of 2014-2015 academic year. In order to develop the data collection instrument, 3 key concepts, namely creative drama, role-play and improvisation related to creative drama course are selected and word association test is prepared and used as the data collection instrument in the study. Besides, this word association test is applied to students before creative drama course, then 14 weeks of creative drama course is carried out and the same test is applied to students again as a post-test, by this way experimental process was conducted. The data collected by word association tests are analyzed by using content analysis technique. According to the results obtained from this study, the number of words and sentences created by students in the post-test application of word association test was determined to increase when compared to the pre-test application before creative drama course. Moreover, the misconceptions which students had regarding the concepts of creative drama, role-play and improvisation have been extinguished to a large extent after the experimental process based on creative drama. Hence, creative drama can be asserted to be an effective method for teaching concepts and eliminating the misconceptions existing in students' minds related to some concepts.

* Bu çalışma, 2-5 Nisan,2015 tarihleri arasında İzmir'de düzenlenen 25. Uluslararası Drama Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1 Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, e-posta: necdetaykac@mu.edu.tr

2 Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, e-posta: hilalbilgin@mu.edu.tr

3 Yl. Öğr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD, e-posta: gozdebacakoglu@gmail.com

Giriş

Yaratıcı drama kavramı dünyada ilk olarak 1912 yılında İngiltere’de kullanılmış olmasına karşın Türkiye’de bu kavram ancak 1985 yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye’de yaratıcı drama ya da drama kavramının öğretmenler ve eğitimcilerde dâhil olmak üzere toplumun geniş katmanlarında yeterince bilinmediği gibi birçok kavram yanlışlığı ile birlikte algılanmaktadır. Türkiye’de özellikle dramanın gelişmesinde İnci San ve Tamer Levent’in çabaları önemli rol oynarken, 1990 yılında kurulan Çağdaş Drama Derneği ve Oluşum Drama gibi sivil kuruluşların açtığı atölyeler ve yetiştirdiği liderler aracılığıyla dramanın Türkiye’de yaygınlaşmasında önemli katkıları olmuştur. 1997 yılında üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde Okulöncesi ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde, 2005 yılında ise İngilizce, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği vb. bölümlerde de drama dersinin yer alması dramanın gelişiminde önemli bir rol oynamış, öğretmenlerin drama dersini almasının ve okullarda derslerinde kullanmasının önünü açmıştır. Aynı şekilde ilkokullarda, ortaokullarda ve liselerde dramanın kimi bölümlerde zorunlu kimilerinde ise seçmeli ders olarak yer alması ile birlikte drama dersleri ilkokuldan doktora eğitim programlarına kadar eğitim kademelerin tümünde yer almıştır. Bu şekli ile drama kavramı eğitim kurumlarında bir ders, disiplin ve çeşitli derslerde yöntem olarak kullanılarak öğrencilerin sosyo-kültürel gelişimlerinde ve kişilik gelişiminde önemli bir işlev görmeye başlamıştır. Türkiye’de özellikle uluslararası seminer ve kongrelerin de katkısı ile hızlı bir gelişim göstermesine karşın halen toplumun geniş kesimlerce, öğretmenlerin, eğitimcilerin ve öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından bu kavrama doğru anlamların yüklendiğini söylemek olası görünmemekte ve drama, rol oynama, doğaçlama kavramları ile ilgili birçok yanlış algıların olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Özellikle drama kavramının öğrenciler tarafından kimi zaman acı hüznün anlamına gelen dram kelimesi ile kimi zamanda tiyatrodaki kullanılan doğaçlama ve rol oynama tekniklerini kullandığı için tiyatro kavramı ile geniş ölçüde ilişkilendirildiği görülmektedir. Ancak drama kavramına ilişkin olarak kavram yanlışlıklarının bu iki kavramla sınırlı olmadığı kimi zaman metin ağırlıklı canlandırmaları içeren dramatisasyon kavramı ile kimi zamanda oyunla eş tutulduğu söylenebilir. Bu kavrama ilişkin kavram yanlışlarından en çok bilinenleri oyun, tiyatro, dramatisasyon ya da dram kavramı olmasına karşın drama kavramı ile ilgili birçok kavram yanlışlığının halen varlığını koruduğu ve toplumun değişik kesimlerinde bu alana ilişkin olarak pek çok kavram yanlışlığını varlığını sürdürdüğünü söylemek olası görünmektedir. Bu yönüyle öğrenme-öğretmen sürecinde öğrenci katılımına olanak sağlayan etkili bir yöntem olan drama kavramına ilişkin olarak kavram yanlışlıklarını ortaya çıkarılması Türkiye’de drama kavramının doğru anlaşılacak toplumun tüm katmanlarına yaygınlaştırılması oldukça önemlidir.

Drama sözcüğünün kökü Yunanca “Dran”dır. Dran, “itmek, çekmek, yapmak, etmek, eylemek” anlamlarında kullanılmaktadır. Bu yönüyle drama, içinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinlikler olarak anlamlandırılmaktadır (Adıgüzel, 2010). Drama kavramı ve Türkiye’de kullanılan yaratıcı drama kavramı ile ilgili olarak alan uzmanlarının farklı tanımları vardır. Dramanın dünyadaki gelişiminde önemli rol oynayan Dorothy Heathcote’a (1984) göre yaratıcı drama, öğrenmek, sahneye çıkmadan ve oyunda rol yapmadan yaşam deneyimini genişletmek demektir. Courtney’e (1989) göre yaratıcı drama, imgesel düşüncenin eyleme dönüştüğü bir süreçtir. Polisini’ye (1993) göre yaratıcı drama, yaşam durumlarındaki dramatik anların, öğretmenin yönlendirmesinde ve grup içi etkileşim süreçleri içinde yaratılmasıdır.

San ise (2002) yaratıcı dramayı, “doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupta, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri kimi zaman bir somut kavramı ya da davranışı, var olan bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirdiği oyunsu süreçlerde canlandırılması” biçiminde tanımlamaktadır. Adıgüzel’e (2010) göre ise yaratıcı drama; bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Tanım içerisinde de geçen doğaçlama kavramı “Belirli bir ön hazırlığa dayanmaksızın, o anda oluşturulan, seçilen ya da verilen konuyu, akışı önceden ayrıntılarıyla saptanmamış, anında yaratılan, özgün bir “oluşturma” süreci olarak tanımlanmaktadır” (Adıgüzel, 2002). Bu yönüyle doğaçlama, anlık olarak gelişen yaratıcılığı geliştiren spontane canlandırmaları içermektedir. Bu canlandırmalar içerisinde katılımcılar farklı rollere girerek yaşantılar üzerine yeni ürünler ortaya koyabilirler.

Rol oynama kavramı ise doğaçlama sırasında imgelemeyle ya da açıkça, bir kimliği, bir başkasını veya başkalarının işlevlerini ya da yerini kabullenme, kişiliği üstlenme, canlandırma etkinliğidir. Rol oynama, doğaçlama tekniği ile birlikte eş zamanlı olarak kullanılmaktadır. Rol oynamanın, davranışlarında içtenliğin bulunmaması olarak tanımlanan rol yapmadan farkı, bir içtenliği ve doğallığı gerektirmesidir (Adıgüzel, 2010). Bu yönüyle rol oynama tiyatrodaki geniş bir ölçüde kullanılan rol yapmadan doğallığı, kişinin kendi kişiliği ve kimliğini ortaya koymasını ifade etmektedir. Bireyler yaşamları boyunca çocuk, anne, baba, müşteri, öğretmen öğrenci gibi insanlarla girdiği iletişim süreci içinde farklı kimlikleri canlandırmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında insanların yaşamın farklı sahnelerinde farklı rolleri oynamaktadır. Bu biçimi ile de çerçevesi ve kimliği çizilmiş bir kimliği oynama yerine insan rol oynamada kendini oynamaktadır. Yaratıcı drama çalışmalarında, çocuklar doğaçlama ve rol oynama aracılığıyla etkileşim, dinleme, konuşma, yazma ve kendilerini ifade etmeyi öğrenirler. Öğrenciler, öyküler aracılığıyla kendi öykülerini yaratarak, dünü, bugünü ve yarını kendi yordamlarıyla yansıtarak yaşamı keşfedebilirler (Mc Caslin, 1990). Bununla birlikte, yaratıcı drama, çocukların duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını değiştirebilen, katılım ve iletişimin güçlü bir aracıdır. Ayrıca etkileşimi artırarak algıyı keskinleştirir ve bireyin kendisini ifade etmesini kolaylaştırdığı gibi düşünsel ve duyuşsal gelişimine de katkıda bulunmaktadır (Somers, 1994).

Drama ile karıştırıldığı düşünülen bir kavram dram kavramıdır. Dram, Türkçe Sözlükte hem sahnede oynanmak üzere yazılmış, konuşmalar ve devinimlerle gelişen, karşıt oluşların çatışmasıyla sonuçlanan oyun, yapıt olarak ve mecazi anlamda da acıklı olay olarak tanımlanmaktadır (Püsküllüoğlu, 2004; Akt: Adıgüzel, 2010). Bu yönüyle drama, dram kelimesinin mecazi anlamı olan acıklı, hüznü olay olarak algılanmaktadır. Oysaki drama yaşamdaki tüm devinim ve olayları içinde barındıran hüznü, mutluluk, heyecan, coşku, sevgi ve umut gibi insana özgü tüm duygu ve düşünüşleri içinde barındırmaktadır. Drama ile karıştırılan kavramlardan bir diğeri de oyundur. Drama kavramının içinde oyunlara geniş yer verilmesine karşın oyunla drama aynı kavramlar değildir. Oyunun dramaya göre kuralları daha kesindir ve oyunda kaybetme ve kazanmaya dayalı sonuç daha önemli olmasına karşın drama da süreç daha önemli yer tutmaktadır.

Drama Türkiye’de yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamasına rağmen drama kavramının birçok kavramla karıştırıldığı, tam olarak anlamlandırılmadığı ve kavrama ilişkin çeşitli kavram yanlışları olduğu düşünülmektedir. Kavram yanlışları kişinin kendi deneyimleri sonucu oluşturduğu,

bilimsel olarak kabul edilen gerçeklerle uyuşmayan, değişime dirençli ve yeni öğrenmeleri önemli ölçüde etkileyen kavramlar olarak ifade edilmektedir (Pfund ve Duit, 1991). Bu nedenle, bir kavramın doğru öğretilmesi için kavram yanılıklarının giderilmesi gerekmektedir. Öte yandan, öğrencilerin öğrenmiş oldukları yeni kavramları yapılandırmadan önce konuya ilişkin ön bilgilerini içeren hazır bulunuşluk düzeyinin belirlenmesi gerekmektedir. Ön değerlendirme sonucunda yanlış kavramların tespit edilmesi yanında öğrenme - öğretme sürecinin düzenlenmesine olanak sağlayabilecektir. Öğrencileri hazır bulunuşluk düzeylerini, sahip oldukları bilgilerin birbirleriyle olan ilişkilerini, ön bilgi ve yeni edinilen bilgi arasında kurulan ilişkinin anlamlı öğrenme ile bilgiyi yapılandırıp yapılandırmadıklarını ölçen teknikler geliştirilmiştir. Bu tekniklerden biri de kelime ilişkilendirme testidir (Bahar ve Özatl, 2003).

Kelime ilişkilendirme testleri, öğrencinin bilişsel yapılarını, o yapıyı oluşturan kavram arasındaki bağlantıyı, zihinde kurulmuş olan bilgi ağının gözlemlenmesini sağlayan, uzun süreli hafızadaki kavramlar arası bağlantının yeterince kurulup kurulmadığını ve bu bağın anlamlı olup olmadığını tespit etmeye olanak sağlayan alternatif ölçme araçlarıdır (Bahar, Johnstone ve Sutcliffe, 1999). Diğer bir tanımda ise kelime ilişkilendirme testleri (KİT) öğrencinin bilişsel şemasını, bu yapıdaki kavramları ve bu kavramların birbiriyle ilişkisini, uzun dönemli hafızadaki bilgi ağını inceleme ve çözümlemek üzere kullanılan eski yaygın tekniklerden biridir (Kazancı, Bora ve Katırcıoğlu, 2005).

2004- 2005 yılında yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesi ile birlikte öğrencilerin bilgiyi nasıl yapılandırdıkları kavramlara ilişkin ön bilgilerinin ne olduğu oldukça büyük bir öneme sahiptir. Çünkü yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrencilerin ön bilgileri ve önceki deneyimleri ile yapılan ilişkilendirmeler nedeniyle zihindeki mevcut bilişsel yapılar bireylerin yeni olayları algılamalarını ve yeni oluşturacakları bilişsel yapıları etkileyebilmektedir. Zayıf bir bilişsel yapının öğrencilerin sonraki bilgileri anlamlı yapılandırmasını engelleyeceği gibi akademik başarıları ve bilgiyi günlük yaşamda kullanmalarını da olumsuz şekilde etkileyebileceği varsayılmaktadır (Tsai ve Hung, 2002). Bu yönüyle, bilişsel yapının araştırılmasının hem öğrenciler hem de eğitimciler açısından önemli yararları olduğu söylenebilir (Hauslen, Good ve Cummins, 1992). Ayrıca öğrencilerin derslerden önce bilişsel yapılarının belirlenmesi öğrencilerde mevcut olan ön bilgileri ve alternatif kavramları ortaya çıkaracağı için öğretmenler uygun öğretim stratejileri belirlemede, öğrencilerin ön bilgi ve geçmiş deneyimleriyle yeni bilgilerini ilişkilendirmede, öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini ve kavramsal değişimlerini sağlamada öğrencilere rehberlik edebilirler (Posner, Strike, Hewson, Gertzog, 1982). Aynı şekilde öğrenme sürecinin sonunda öğrencilerin bilişsel yapılarının değerlendirilmesi öğrencilerin ne öğrendiğini saptama yanında bilgilerinin ve kavramların nasıl bir değişim geçirdiğinin belirlenmesine olanak sağlayabilir. Bu bağlamda, öğrencilerin drama dersine ilişkin ön bilgilerinin ne olduğu, drama ile ilgili kavramları nasıl ilişkilendirdiği ve drama dersi aldıktan öğrencilerde drama ile ilgili kavramlara ilişkin olarak nasıl bir kavramsal değişim olduğu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmada kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla öğrencilerin drama ve drama ile ilişkili kavramlara ilişkin ön bilgilerinin ve bilişsel yapılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarıyla ilişkilendirdikleri kelimelerin sayısında ön-test ve son-test arasında farklılık var mıdır?

2. Öğrencilerin drama ve onunla ilişkili kavramlara (drama, doğaçlama, rol oynama) ilişkin bilişsel yapıları nasıldır?
3. Öğrencilerin drama ve onunla ilişkili kavramlara ilişkin kavram yanılgıları nelerdir?
4. Öğrencilerin drama ve onunla ilişkili kavramlara ilişkin kurdukları bilimsel nitelik taşıyan cümleler hangileridir?
5. Öğrencilerin drama ve onunla ilişkili kavramlara ilişkin kurdukları bilimsel olmayan cümleler nelerdir?

Yöntem

Araştırma deneme öncesi (pre-experimental) desenlerden tek gruplu ön-test son-test modeline göre tasarlanmıştır (Karasar, 2013). Tek grup ön-test son-test modelinde, gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulanır. Hem deney öncesi (ön-test) hem de deney sonrası (son-test) ölçmeler uygulanır. Modelin simgesel görünümü aşağıdaki şekildedir:

$$G_1 \quad O_{1,1} \quad X \quad O_{1,2}$$

G_1 : araştırma grubu; $O_{1,1}$: birinci ölçme (ön-test)- Drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarına ilişkin kelime ilişkilendirme testi, X:bağımsız değişken- Drama dersi, $O_{1,2}$: ikinci ölçme (son-test)- Drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarına ilişkin kelime ilişkilendirme testi olarak adlandırılmaktadır. Modelde $O_{1,2} > O_{1,1}$ olması durumunda bunun X uygulamasından kaynaklandığı kabul edilir ve ona göre değerlendirme yapılır. Bu çalışmada da; öğrencilerin drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarıyla ilgili bilişsel yapılarını belirlemek amacıyla öğrencilere bu kavramların yer aldığı bir kelime ilişkilendirme testi ön-test olarak uygulanmıştır. Öğrencilere 14 hafta süresince haftada 3 saat olmak üzere toplam 52 saat drama dersi eğitimi verilmiş ve aynı test ders döneminin sonunda öğrencilere son test olarak bir kez daha uygulanarak deneysel işlemler tamamlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek amacıyla amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Bu çalışmada, araştırmacılar tarafından öğrencilerin daha önce hiç drama dersi almamış olması ve çalışmanın yapıldığı dönemde drama dersini ilk kez alıyor olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu ölçütler göz önünde bulundurularak araştırma 2014- 2015 yılı güz döneminde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde okuyan 60 öğrenci ile birlikte yürütülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Test kapsamında drama dersi ile ilgili anahtar kavramlar belirlenmiş, bu kavramlarla ilgili uzman görüşü alındıktan sonra kelime ilişkilendirme testi (KİT) hazırlanmıştır. Testi oluşturmak amacıyla Drama dersi ile ilişkili drama, doğaçlama, rol oynama olmak üzere 3 tane anahtar

kavram seçilmiştir. Kelime ilişkilendirme testinde her bir anahtar kavram alt alta tekrarlanarak test formatı hazırlanmıştır. Öğrencilerden verilen anahtar kelimelere ilişkin olarak hafızalarında olan uygun betimsel sözcükleri yazmaları istenmiştir. Bunun için öğrencilerin kavramlar üzerinde uzun süre düşünmesini engellemek ve akıllarına ilk gelen kelimeleri sağlamak amacıyla her bir anahtar kavram için 30 saniye süre verilmiştir. Her bir anahtar kavrama karşılık verilen kelimelerin sonunda ilgili cümle kısmı yer almış ve bunu da öğrencileri 20 saniye içinde yazmaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan elime ilişkilendirme testi örneği aşağıda gösterilmiştir:

Drama 1
 Drama 2
 Drama 3
 Drama 4
 Drama 5
 İlgili cümle.....

Verilerin Analizi

Kelime ilişkilendirme testi ile toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, herhangi bir yazılı belgenin içeriğinin incelenmesi sayısal ya da istatistiki olarak ortaya konulmasında kullanılan bir analiz çeşididir (Ekiz, 2009). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan veriler önce kavramsallaştırılır, daha sonra bu kavramlar mantıklı bir biçimde düzenlenir ve bunlara göre verileri açıklayan durumlar temalaştırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada içerik analizinde, anahtar kavramların bilimsel olan ve olmayan cümlelerle ilgili frekans tablosu oluşturulmuş ve öğrencilerin kurduğu cümleler bire bir alıntı olarak özü değiştirilmeden verilmiştir. İçerik analizi yapılırken katılımcıların cevap kâğıtlarına numaralar verilmiş, kategoriler belirlenmiş, kavramlar incelenerek hangi kategorilerde yer aldıkları belirlenmiş, elde edilen kavramlar frekans tablosu olarak verilmiş, bu frekans tablosu temel alınarak kavram ağları oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Bunun yanı sıra, ilgili cümleler içinde Drama ile ilgili öğrencilerin cümleleri “(K...) katılımcı numarası belirtilerek olduğu gibi alıntı yapılarak verilmiştir.

Bulgular

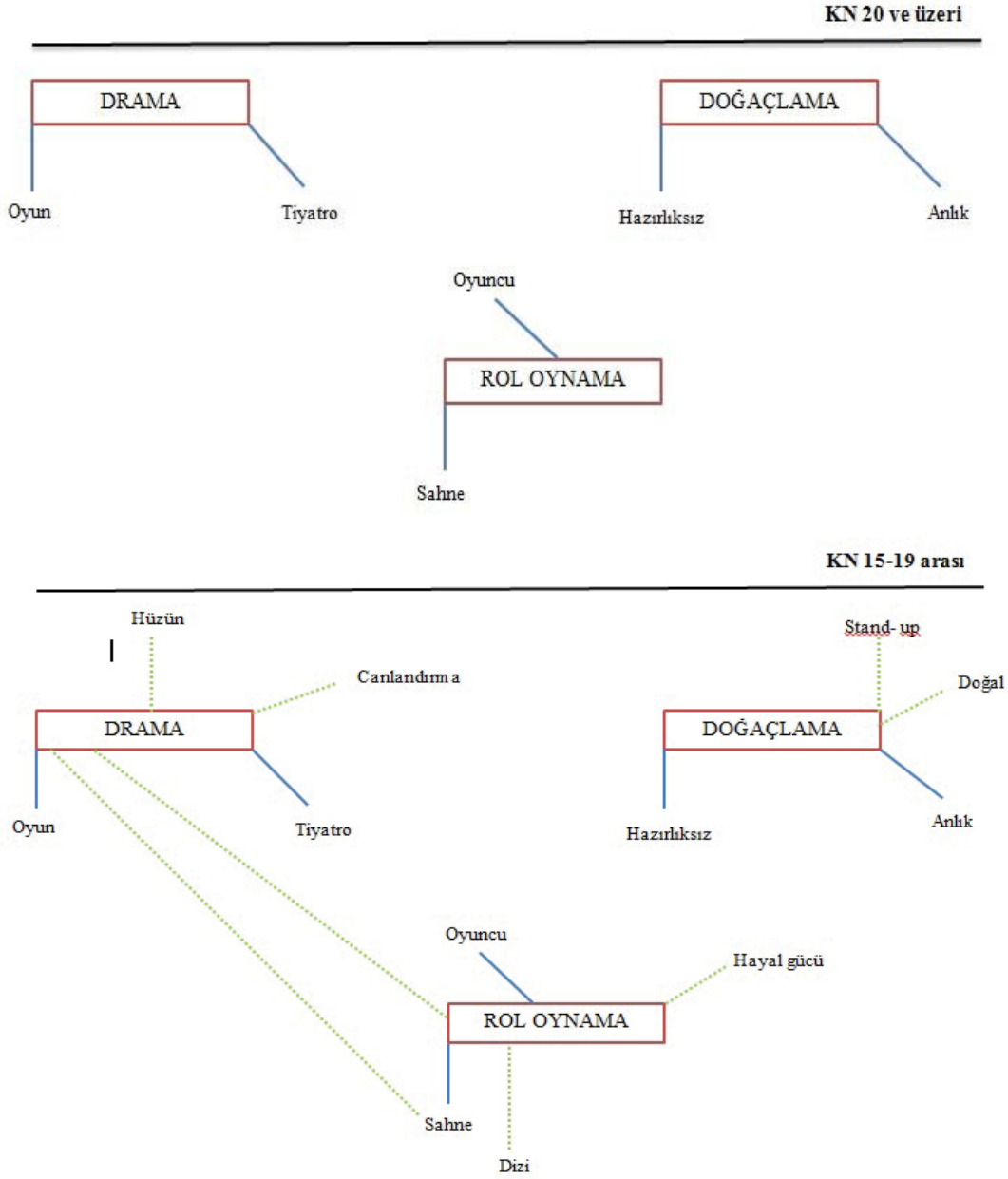
Öğrencilerin drama, doğaçlama ve rol oynama kavramlarıyla ilgili Drama dersi almadan önce ve sonra kendilerine uygulanan kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla ilişkilendikleri kelimelerin sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

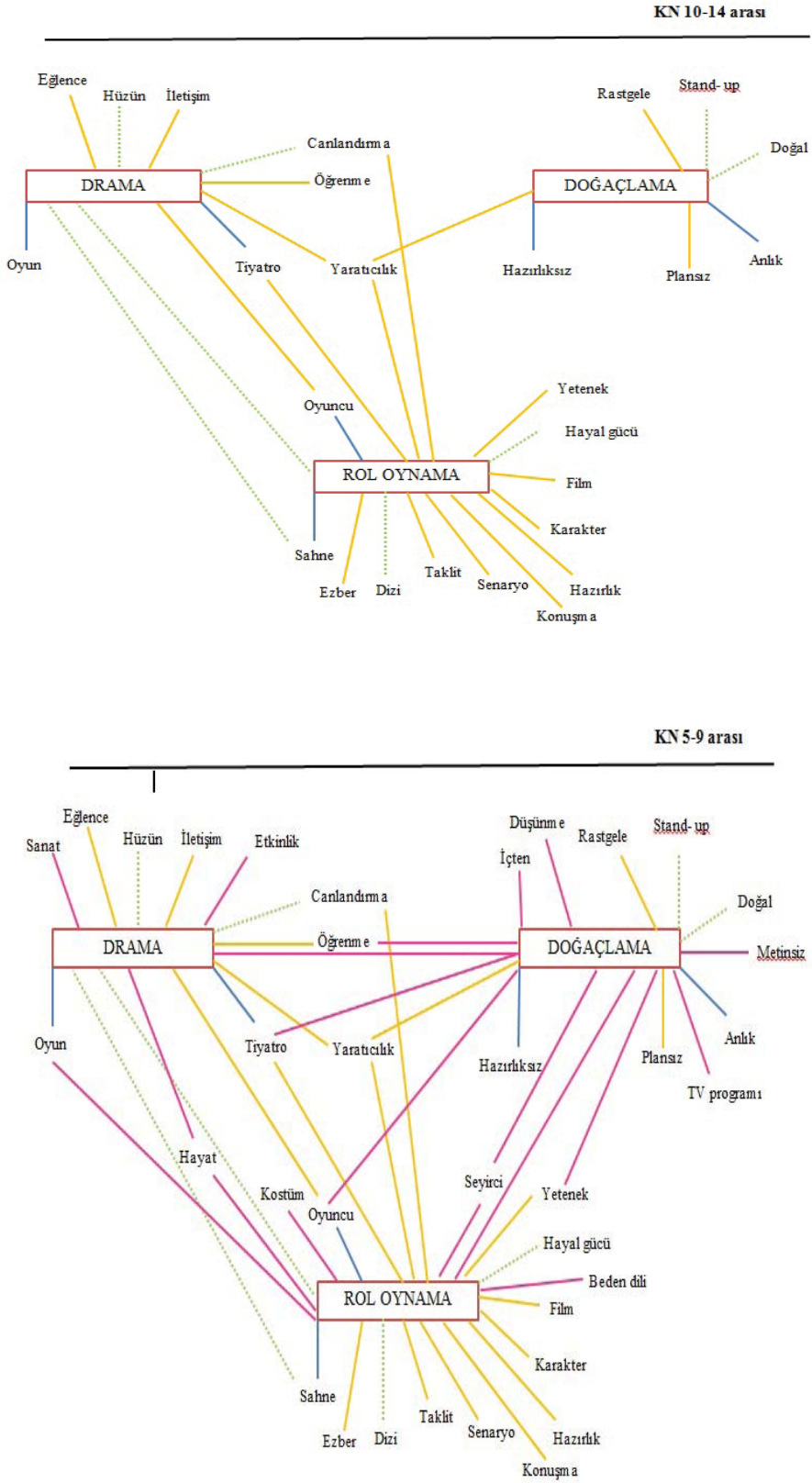
Tablo 1. Anahtar Kavramlara İlişkin Öğrencilerin Kelimelerinin Ön-Test ve Son-Test Frekans Tablosu

Anahtar Kavramlar	Kelime Sayısı	
	Ön-test	Son-test
Drama	178	266
Rol Oynama	153	257
Doğaçlama	208	242
Toplam	539	765

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin drama dersini almadan önceki ön testteki toplam cevap kelime sayısı 539 iken drama dersini aldıktan sonraki son testteki toplam cevap kelime sayısı 746 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin drama, rol oynama ve doğaçlama olmak üzere her 3 kavram için de ön- test uygulamasında ürettikleri kelimelerin sayısı son-testte artmıştır.

Aşağıdaki şekilde öğrencilerin kelime ilişkilendirme testine drama dersini almadan önce kelime ilişkilendirme testine verdikleri cevaplardan yola çıkılarak kesme noktası tekniği ile yapılan analiz sonucunda elde edilen kavram ağına yer verilmiştir.

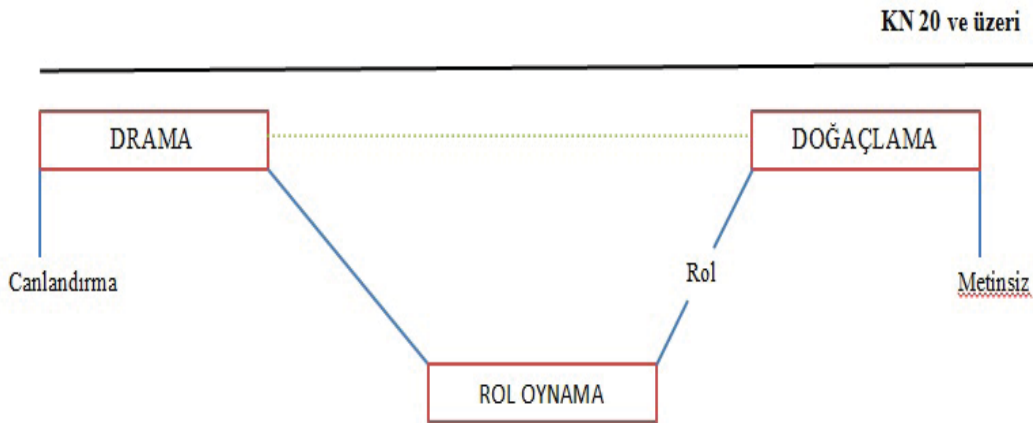

Şekil 1. Öğrencilerin Ön-test Kelime İlişkilendirme Testinde Anahtar Kavramlarla İlişkilendirdikleri Kelimelerin Kavram Ağı

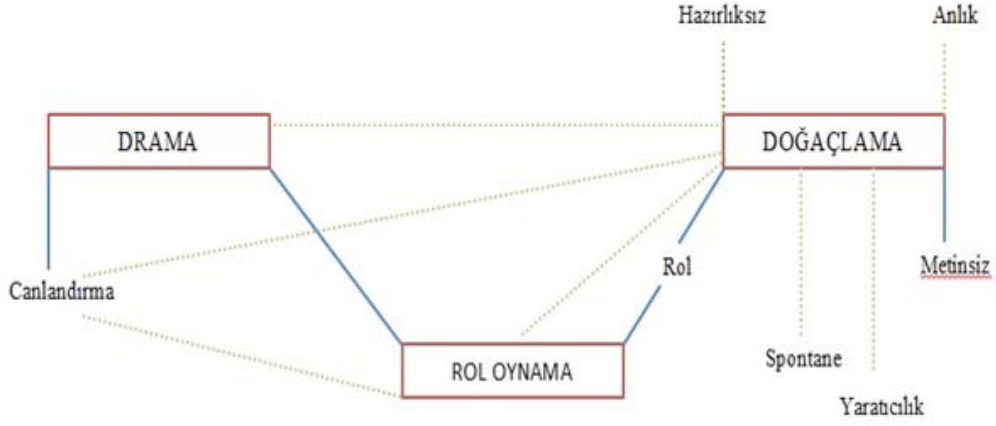
Şekil 1 incelendiğinde, aşağıdaki bulgulara ulaşılabilir:

1. Kesme noktası 20 ve yukarısı için; öğrencilerin drama kavramını tiyatro ve oyun kavramıyla ilişkilendirerek drama ile tiyatro ve oyun kavramlarını birbirine karıştırdıkları görülmüştür. Bununla birlikte, öğrenciler doğaçlama kavramını en çok “hazırlıksız” ve “anlık” kavramlarıyla ilişkilendirirken rol oynama kavramını ise oyuncu ve sahne kavramlarıyla ilişkilendirmişlerdir.
2. Kesme noktası 15-19 arası için; anahtar kavramların ve ilişkili kelimelerin sayısının arttığı görülmüştür. Bu bağlamda, drama kavramı hüznün, canlandırma, rol oynama, sahne kavramlarıyla; doğaçlama kavramı, stand-up ve doğal kelimeleriyle ve rol oynama kavramı da hayal gücü ve dizi kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir.
3. Kesme noktası 10-14 arası için de anahtar kavramlarla ilişkilendirilen kelimelerin sayısında önemli bir artış görülmüştür. Öğrenciler drama kavramını; eğlence, iletişim, öğrenme, yaratıcılık ve oyuncu kelimeleriyle; doğaçlama kavramını rastgele, yaratıcılık ve plansız kelimeleriyle ve rol oynama kavramını da tiyatro, yaratıcılık, canlandırma, yetenek, film, karakter, konuşma, senaryo, hazırlık, taklit ve ezber kelimeleri ile ilişkilendirmişlerdir. Bu yönüyle, öğrencilerin özellikle drama ve rol oynama kavramlarına ilişkin kavram yanılığısına sahip oldukları görülmektedir.
4. Kesme noktası 5-9 arası için ise; anahtar kavramların hem birbirleriyle hem de öğrencilerin ürettikleri kelimelerle aralarındaki ilişki daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu durum, öğrencilerin anahtar kavramlara ilişkin sahip oldukları kavram yanılıklarını açık bir şekilde göstermektedir. Öğrencilerin drama kavramını sanat, etkinlik, doğaçlama ve hayat kelimeleriyle; doğaçlama kavramını içten öğrenme, tiyatro, seyirci, rol oynama, Tv programı, yetenek, metinsiz ve düşünme kelimeleriyle ve rol oynama kavramını oyun, hayat, kostüm, seyirci ve beden dili kelimeleriyle ilişkilendirdikleri görülmektedir.

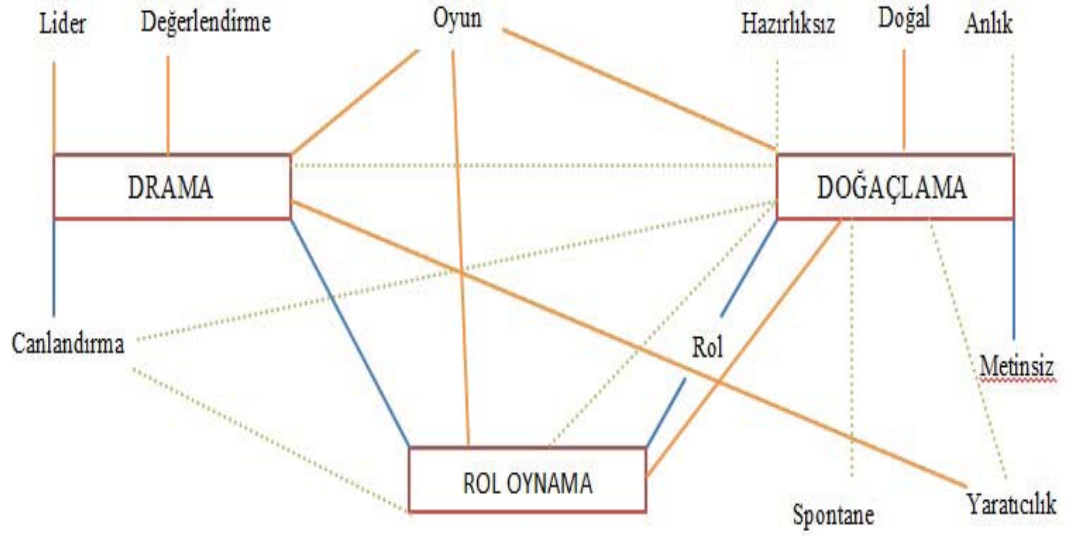
Drama dersinden sonra öğrencilere uygulanan kelime ilişkilendirme testine göre ikinci kavram ağı oluşturulmuş ve Şekil 2’de verilmiştir.

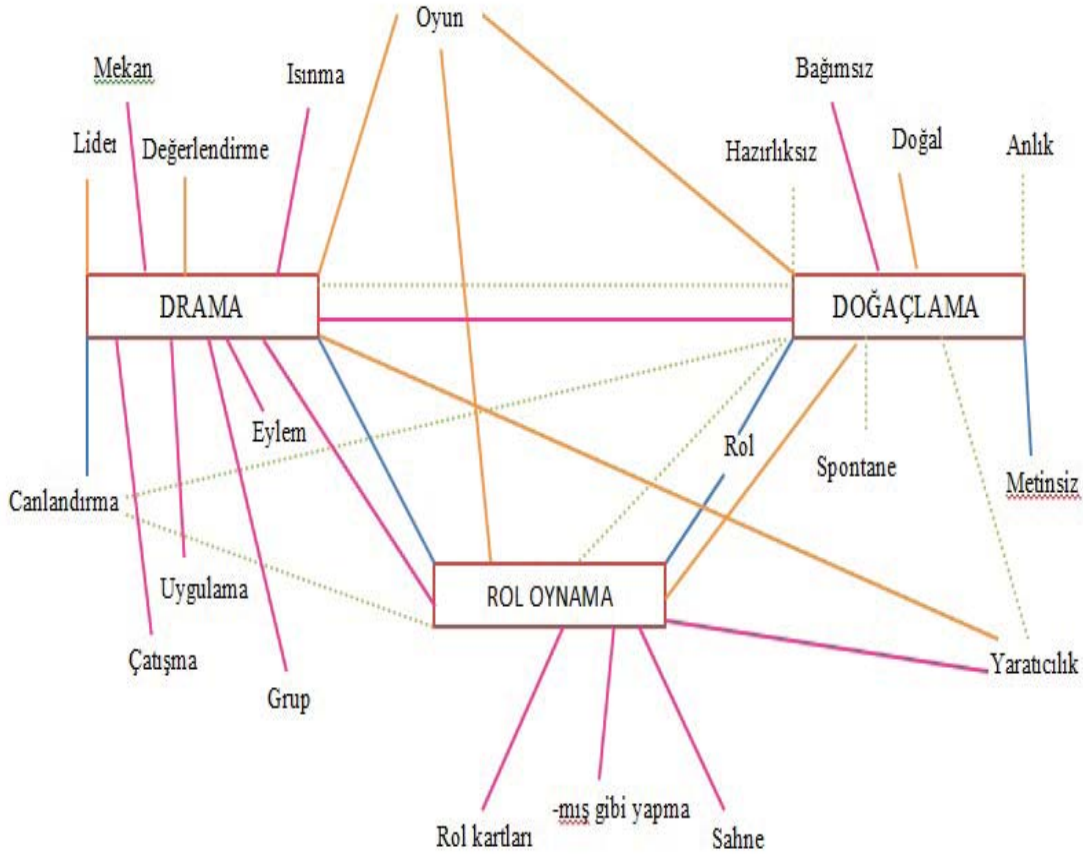

KN 15-19 arası

KN 10-14 arası

Şekil 2. Öğrencilerin Son-test Kelime İlişkilendirme Testinde Anahtar Kavramlarla İlişkilendirdikleri Kelimelerin Kavram Ağı

Şekil 2 incelendiğinde, aşağıdaki bulgulara ulaşılabilir:

1. Kesme noktası 20 ve yukarısı için; öğrenciler drama kavramını canlandırma ve rol oynama kelimeleriyle ilişkilendirmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin ön-testlerinde belirlenmiş olan drama ile ilgili kavram yanılığının büyük ölçüde ortadan kalktığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, öğrenciler doğaçlama kavramını en çok metinsiz ve rol kavramlarıyla ilişkilendirirken rol oynama kavramını ise rol kavramıyla ilişkilendirmişlerdir.
2. Kesme noktası 15-19 arası için; anahtar kavramlara ilişkin olarak kelime sayısında beklenen düzeyde bir artış olduğu görülmektedir. Öğrenciler, drama kavramını doğaçlama kavramıyla; doğaçlama kavramını, spontane, yaratıcılık, canlandırma, hazırlıksız ve anlık kelimeleriyle ve rol oynama kavramı da doğaçlama ve canlandırma kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda, öğrencilerin anahtar kelimelerin birbiri ile ilişkisini kavradıkları açık bir şekilde görülmektedir.

3. Kesme noktası 10-14 arası için; öğrenciler drama kavramını, lider, oyun, değerlendirme ve yaratıcılık kelimeleriyle; doğaçlama kavramını oyun ve doğal kelimeleriyle ve rol oynama kavramını da oyun ve doğaçlama kelimeleriyle ile ilişkilendirmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin drama ile ilgili kendilerine verilen tüm anahtar kavramların ilişkisini algılamış oldukları görülmektedir.
4. Kesme noktası 5-9 arası için; anahtar kavramların hem birbirleriyle hem de öğrencilerin ürettikleri kelimelerle aralarındaki ilişki daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin drama kavramını ısınma, eylem, grup, mekân, uygulama ve çatışma kelimeleriyle; doğaçlama kavramını bağımsız ve drama kelimeleriyle ve rol oynama kavramını drama, yaratıcılık, sahne, rol kartı ve –miş gibi yapma kelimeleriyle ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Araştırmada, öğrencilerin anahtar kavram ve kelimelerle ilgili kurdukları cümleler incelenmiştir. Bu cümleler araştırmacılar tarafından içerdikleri bilgi ve anlamlar bakımından incelenmiş, kodlanmış ve uygun bir şekilde sınıflandırılmıştır. Cümleler bilimsel bilgi içeren cümleler, bilimsel olmayan ve yüzeysel bilgi içeren cümleler ve kavram yanılgısı içeren cümleler şeklinde kategorize edilmiştir. Kategorize yapılırken, bilimsel bilgi içeren cümlelerin gruplanmasında öğrencilerin kurdukları cümlelerin hem yukarıdaki anahtar kavramla olan ilişkisine hem de bilimsel olarak doğru olup olmadığına bakılmıştır. Eğer öğrencilerin kurdukları cümleler, yukarıdaki anahtar kavramla ilişkilendirdikleri kelimelerle aynı anlamda cümle içinde de ilişkilendirildiyse ve bu cümle diğer bütün öğeleriyle birlikte bilimsel açıdan doğruysa bu kategoriye konulmuştur. Bunun yanı sıra, öğrenciler yukarıdaki anahtar kavramla ilişkilendirdikleri kelimelerin aksine cümle içinde bilimsel olmayan, günlük yaşamda kullanılan ve geçmiş deneyimleriyle anlamlandırılmış içerikli cümleler kurduysa bu cümleler bilimsel olmayan veya yüzeysel bilgi içeren cümle kategoriye konmuştur. Bu kategoride kurulan cümlelerin büyük bir çoğunluğu doğru olmasına karşın bilimsel olarak anlamı olmayan ve kavramların tanımına karşılık gelmeyen cümlelerdir. Kavram yanılgısı içeren cümleler gruplamasında ise öğrenciler anahtar kavramlara cümle içinde bilimsel anlamlar yüklemeye çalışmış ancak bu kavramları farklı ve yanlış anlamı olan kavramlarla ve ifadelerle karıştırmışlardır.

Öğrencilerin kendilerine ön-test ve son-test şeklinde uygulanan kelime ilişkilendirme testinde drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarıyla ilgili ürettikleri cümlelerin sınıflandırılmasına aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 2. *Anahtar Kavramlara İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön-Test Frekans Tablosu*

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı	Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı	Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı	Boş
Drama	13	25	18	4
Rol Oynama	11	19	27	3
Doğaçlama	31	19	9	1

Tablo 3. *Anahtar Kavramlara İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön-Test Frekans Tablosu*

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı	Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı	Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı	Boş
Drama	39	11	9	1
Rol Oynama	32	10	16	2
Doğaçlama	48	12	0	0

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin ön-test uygulamasında özellikle drama ve rol oynama kavramlarına ilişkin çok az sayıda bilimsel bilgi içeren cümle kurdukları görülmektedir. Ancak, bu iki kavrama oranla doğaçlama kavramına ilişkin olarak kurdukları bilimsel bilgi içeren cümle sayısı daha fazladır. Bununla birlikte, öğrenciler en fazla rol oynama kavram yanılgısı içeren cümle kurarken, drama kavramı da bilimsel olmayan veya yüzeysel bilgi içeren cümle yapılarında ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde ise, öğrencilerin ön-testlerde kurmuş oldukları cümleler ile son-testlerde kurdukları cümle yapıları arasında önemli farklılıklar ortaya çıktığı açıkça görülebilmektedir. Öğrencilerin özellikle rol oynama ve drama kavramı ile ilgili kavram yanılgısı içeren cümle sayısında önemli bir azalma olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin drama dersi almadan önce kurdukları bilimsel olmayan ya da yüzeysel bilgi içeren cümle sayılarında da deneysel uygulama sonrasında azalma olduğu görülmektedir. Benzer bir şekilde, öğrencilerin drama dersi aldıktan sonra drama, rol oynama ve doğaçlama olmak üzere tüm kavramlara ilişkin kurdukları bilimsel bilgi içeren cümlelerin önemli bir ölçüde arttığı da görülmektedir.

Öğrencilerin ön- test ve son-test kelime ilişkilendirme testlerinde drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarıyla ilgili kurdukları cümlelere ait bazı örneklerle aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 4. Anahtar Kavramlara İlişkin Öğrencilerin Ön-Testte Kurduğu İlgili Cümlelere Bazı Örnekler

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Örnekleri	Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Örnekleri	Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Örnekleri
DRAMA	<p>-Drama, öğrencilerin doğaçlama ve rol oynama yaparak çeşitli oyun ve materyallerin kullanıldığı bir öğrenme sürecidir.</p> <p>-Bir grupta birlikte öğretmen eşliğinde bir konu üzerinde doğaçlama ve canlandırma yapma sürecidir.</p>	<p>-Drama insanların yaratıcılığını ve ifade gücünü dolaylı olarak artırır.</p> <p>-Derslerde kullanılan eğlenceli ve yaratıcı bir tekniktir.</p> <p>-Drama özgüven, yaratıcılık, empati ve hayal gücü özellikleri geliştirerek etkili bir iletişim kurmayı sağlar.</p>	<p>-Oyunculuk, taklit, kurgu ve rol yapma sanatıdır.</p> <p>-Bir ekiple oynadığımız sahnede kostümlerle rol yaptığımız teatral bir etkinliktir.</p> <p>-İnsanlara hüznün ve üzüntü veren bir olayın sahnelenmesidir.</p> <p>-İnsanların ağlamak ve üzülme için para verdikleri tiyatro oyunu.</p>
ROL OYNAMA	<p>-Bir karaktere bürünerek, onu hissederek, yaşatarak betimleyerek aktarma sanatıdır.</p> <p>-Öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe bürünerek ifade etmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir.</p>	<p>-Taklit yapma, yerine geçme, oyunculuk, şarkıcılık gibi kavramları kapsar.</p> <p>-İnsanda özgüven, ifade gücü, iletişim becerisi ve empati olması gerekir.</p>	<p>-Verilen rolü metinden ezberleyerek sahnede oynama ve rolü gerçekleştirme.</p> <p>-İlgili konu hakkında yaratılmış bir senaryonun okunarak ve rol hakkında gerekli çalışmalar yapılarak sergilenmektedir.</p>
DOĞAÇLAMA	<p>-Spontane, hazırlıksız ve içten bir şekilde yapılan kimi zaman eğlenceli kimi zaman dramatik olan bir tekniktir.</p> <p>-Belirlenen bir konu üzerinde çok fazla çalışmadan ve düşünmeden spontane ve anlık yapılan canlandırmadır.</p>	<p>-“Çok Güzel Hareketler Bunlar” ve “Güldür Güldür” programlarında yapılan komik işler.</p> <p>-Doğaçlama izlemesi ve oynaması çok eğlenceli ve komik bir gösteridir.</p>	<p>-Sahneye hazırlıksız çıkıp stand-up yapmaktır.</p> <p>-Eğlenceli, komik bir olayın kamera karşısında hazırlıksız olarak canlandırılmasıdır.</p>

Tablo 5. Anahtar Kavramlara İlişkin Öğrencilerin Son-Testte Kurduğu İlgili Cümlelere Bazı Örnekler

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı	Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı	Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı
DRAMA	<p>-Her hangi bir konuda, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırmalar yapmaktır.</p> <p>-Bir grup çalışması içinde, öğrencilerin bir kavramı, ders ünitelerinden belli bir konuyu yaşayarak, canlandırarak, oynayarak öğrenmelerini sağlayan eğitsel bir süreçtir.</p>	<p>-Herhangi bir durumdan, oyundan, şiirden, masaldan her şeyden drama yapılabilir.</p> <p>- Yaratıcı drama tiyatro demek değildir.</p> <p>- Eğlenceli ve bütün sıkıntıları unutturan bir derstir.</p> <p>-Drama yapmak için mekân, zaman, odak, çatışma gibi bazı bileşenlere ihtiyaç duyulur.</p>	<p>- Hayatı, acıklı ve bazen güldürücü yönleriyle el alan sahnede oynanan bir <u>tiyatro</u> türü.</p> <p>-Çocukluğumuzda oynadığımız oyunları sınıfta tekrar oynamaktır.</p> <p>- Dramada belli bir metni alarak metindeki rollere girerek canlandırma yapılır.</p>
ROL OYNAMA	<p>- Öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe bürünerek ifade etmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir.</p> <p>- Verilen bir konu ile ilgili kendi yaşantılarımızda gördüğümüz rolleri düşünerek -miş gibi yapmaktır.</p>	<p>-Doğallık, özgüven ve yaratıcılık gibi beceriler olmadan rol oynama gerçekçi olamaz.</p> <p>-Rol oynama, eğitimde kullanılabilen bir türdür.</p> <p>-Rol dağılımında gruplar rastgele belirlenmelidir.</p>	<p>- Öğrencilere her zaman önceden hazırlanmış olan kartlar verilerek o role bürünmesini istemektir.</p> <p>- Bir metinde geçen rolleri ezberleyerek o role girip canlandırmaktır.</p>
DOĞAÇLAMA	<p>-Bir metne bağlı kalmadan ancak belirli bir hazırlık sürecinden sonra grupla birlikte içten geldiği gibi ve aniden gelişen rol oynama sürecidir.</p> <p>- Herhangi bir metin olmadan kısa bir hazırlık sürecinden sonra bir olay ya da duygunun canlandırılmasıdır.</p>	<p>-Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirerek öğretime çeşitlilik katar.</p> <p>- Kişiler doğaçlama yoluyla yeni şeyler ortaya çıkarabilirler.</p> <p>- Doğaçalama metin, senaryo ve hazırlık yoktur.</p>	

Tablo 4 ve Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin anahtar kavramlarla ve ilişkili kelimelerle ilgili kurdukları örnek cümleleri içeren tablolar incelendiğinde, ön testlerde bilimsel bilgi içeren cümleler kurdukları görülürken son testte bu cümlelerin sayısının artmasının yanında daha nitelikli ve daha bilimsel içerikli cümleler kurdukları görülmektedir. Benzer bir şekilde, bilimsel olmayan

ve yüzeysel bilgi içeren cümlelerle ilgili frekans tablosundaki azalma bu tablolarda da örnekleriyle birlikte görülmektedir. Kavram yanılgılarında ise öğrenciler drama, rol oynama ve doğaçlama olmak üzere 3 anahtar kavramla ilgili sahip oldukları yanılgıları büyük ölçüde gidermişlerdir. Ancak örnek cümlelerde görülebileceği gibi ön-testlerde görülen kavram yanılgılarının bazılarının frekans düzeyi düşmesine rağmen son- testlerde az da olsa var olduğu belirlenmiştir.

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin drama dersi aldıktan sonra drama ve dramayla ilgili kavramlarla ilişkilendirdikleri kelime sayısı drama dersinden önce bu kavramlarla ilişki kurabildikleri kelime sayısından daha fazladır. İlişkilendirilen kelimelerin sayısı ve niteliği o kavramın anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemekte kullanılabilir. Çünkü bir kavramın iyi anlaşılması kavrama ilişkilendirilen diğer kelimelere bağlıdır (Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak, 2006). Bir kavram ne kadar çok kelime ile ilişkilendirilirse kavramın o kadar anlamlı hale gelerek öğrenciler tarafından öğrenildiği söylenebilir. Benzer bir şekilde, hiçbir kelime ilişkilendirilmeyen bir kavramın anlamsız olduğu ve anlamın kelime ilişkilendirildikçe arttığı iddia edilebilir (Ercan, Taşdere ve Ercan, 2010). Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin drama dersi aldıktan sonra drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarını drama dersi almadan öncekine göre çok daha fazla anlamlandırdıkları ve kavramları öğrendikleri açıkça görülebilmektedir.

Bununla birlikte, öğrencilerin kelime ilişkilendirme testlerine verdikleri cevaplar göre oluşturulan kavram ağına bakıldığında, öğrencilerin drama dersini almadan önce drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarını kendilerine benzer ancak anlamca aralarında büyük fark olan kavramlarla karıştırdıkları görülmüştür. Öğrencilerin drama kavramını tiyatro, oyun ve dram kavramlarıyla; rol oynama kavramını herhangi bir film, dizi ya da tiyatro oyununda yapılan rol yapma kavramıyla; doğaçlama kavramını ise Tv programları ve stand-up kavramlarıyla karıştırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin drama dersi almadan önce, özellikle drama ve rol oynama kavramlarına ilişkin büyük ölçüde kavram yanılgısına sahip oldukları görülmekteyken, doğaçlama kavramında kavram yanılgısına sahip olan öğrenci sayısının azlığı dikkat çekmektedir. Bu durumun öğrencilerin doğaçlama kavramıyla günlük yaşamlarında ya da bazı TV programlarında karşı karşıya kalarak az da olsa bu kavrama ilişkin bilgi sahibi olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Bu durumun aksine, öğrencilerin drama dersi aldıktan sonra kendilerine son-test şeklinde uygulanan kelime ilişkilendirme testi sonuçlarına göre, öğrencilerin drama ve rol oynama kavramlarına ilişkin sahip oldukları kavram yanılgılarının büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin doğaçlama kavramına ilişkin düşük düzeyde de olsa sahip oldukları kavram yanılgıları ise drama dersi aldıktan sonra tamamen ortadan kaldırılmıştır. Bu duruma bakıldığında, drama dersinin kavram öğretimi ve özellikle öğrencilerin zihninde bir kavram ile ilgili var olan kavram yanılgılarını ortadan kaldırma konusunda etkili olduğu savunulabilir. Bununla birlikte, öğrencilerin drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarıyla ilişkilendirdikleri kavramlar ön- test ve son-test olarak karşılaştırmalı incelendiğinde, ön-testlerde öğrencilerin zihinlerinde söz konusu kavramlar net olmadığından, kavramlarla ilgili çok çeşitli kelimeler ürettikleri ve bu nedenle bu kelimelerin frekanslarının düşük olduğu görülmektedir. Ancak, son-testlerde böyle bir durumun söz konusu olmadığı tespit edilmiştir. Öğrenciler drama dersi aldıkları süreç içerisinde drama ile ilgili kavramları öğrenerek bu kavramlara ilişkin olarak daha fazla sayıda kelime üretmişlerdir. Ancak,

öğrencilerin son test uygulamasında ürettikleri kelimeler derste öğrendikleri ve drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarının ilişkili olabileceği kelimeler üzerine ağırlık vermiş olmasından dolayı tür bakımından daha az kelimenin ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin son-testlerde ürettikleri kelimelerin tekrar edilme sıklığının ön-teste oranla çok daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, öğrencilerin drama dersi almadan önce drama, rol oynama ve doğaçlama kavramlarına ilişkin olarak kurdukları cümleler sayıca ve örnekler bağlamında incelendiğinde, öğrencilerin ön test uygulamasında kurdukları cümlelerin daha çok bilimsel bilgi içermeyen ya da kavram yanlışlığı içeren ifadelerden oluştuğu görülmektedir. Öğrencilere uygulanan son testlerde ise öğrencilerin daha önce kurmuş oldukları bilimsel bilgi içermeyen ya da kavram yanlışlığı içeren cümle yapılarının drama dersi aldıktan sonra bilimsel bilgi içeren cümle yapılarına dönüştüğü ve süreç içerisinde mevcut kavram yanlışlarının büyük ölçüde ortadan kalktığı görülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, kelime ilişkilendirme testinin ön ve son bilgiyi, bilişsel yapıyı, kavram yanlışlarını ve kavramsal değişimi yoklamada etkili bir teknik olduğu şeklinde genellenebilir bir bilgi ileri sürülebilir. Özellikle öğrencilerin bilgilerinin kavramsal düzeyde nasıl ölçülebileceğini gösteren bir teknik olarak kelime ilişkilendirme testlerinden öğretmen, eğitimci ve akademisyenlerin rahatlıkla yararlanabileceği söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Kelime ilişkilendirme testi özellikle fen bilimleri alanında ağırlıklı olarak kullanılmasına karşın, eğitim bilimleri alanında da bireylerde kavram yanlışlığı olduğu düşünülen ya da karmaşık kavramların netleştirilmesinde kullanılabilir.

Kelime ilişkilendirme hem teşhis ve tanı aracı olarak hem de konu sonunda hedef öğrenmelerin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek için kullanılabilir. Öğretmenler ön testte anahtar kelimeler arasındaki ve anahtar kelimelerle ilişkilendirilen kelimeler arasındaki ilişkilere bakarak bir kavram ağı oluşturabilir. Bu kavram ağındaki zayıf ve eksik gördüğü noktalar üzerinden bir öğretim gerçekleştirebilir. Son testte ise bu noktalara tekrar bakarak öğretimin etkililiği ve konuların ne kadar öğrenildiği hakkında fikir sahibi olabilir. Ayrıca öğrencilerin aynı anda hem bireysel olarak hem de sınıfın tamamının bir bütün olarak bilişsel yapısını ve sahip oldukları kavramlar arasındaki ilişkileri tespit edilebilir.

Drama ve dramaya ilişkin kavramların öğrenciler tarafından sıklıkla yanlış kullanıldığı ya da öğrencilerin bu kavramlara ilişkin kavram yanlışlığına sahip oldukları düşünüldüğünde, drama ile ilgili diğer kavramlarla da benzer çalışmalar yapılmalı ve dramayı etkili bir şekilde kullanabilen bireyler yetiştirebilmek için drama ile kavramların öğretiminin etkili bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, H. Ö. (Ed). (2002). *Prof. Dr. İnci San'a armağan yaratıcı drama: 1985-1995 yazılar*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Naturel yayımları.
- Bahar, M., Alex H. J. ve Sutcliffe, R.(1999). Investigation of students' cognitive structure in elementary genetics through word association tests. *Journal of Biological Education*, 33 (134).
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. & Bıçak, B. (2006). *iki yana yaşlı Geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı*.
- Bahar, M. ve Özatlı, S. (2003). Kelime iletişim test yöntemi ile lise 1. sınıf öğrencilerinin canlıların temel bileşenleri konusundaki bilişsel yapılarının araştırılması. *BAÜ Fen Bil. Enstitüsü Dergisi*, 5 (2).
- Courtney, R. (1989). Culture and the creative drama teacher. *Youth Theatre Journal*, 3 (4).
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, F., Taşdere, A., Ercan, N. (2010). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla bilişsel yapının ve kavramsal değişimin gözlenmesi. *Journal of Turkish Science Education*. 7 (2), 136-154.
- Hauslein, P.L; Good, R.G. ve Cummins, C.L.(1992). Biology content cognitive structure: from science student to science teacher. From Science Student to Science Teacher . *Journal of Research in Science Teaching* .(29), 939-964.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazancı, M., Bora, D.N. ve Katırcıoğlu (2005). *Mayoz bölünme konusunun öğrencilerdeki anlamlı öğrenme düzeyinin kelime çağrışım testi ile araştırılması*. *Eurasian journal of Educational Resarch* (21), 146-154.
- Posner, G.T.j., Strike K.A., Hewson, P. W.and Gertzog, W.A. (1982).Accommodation of a scientific Conception : Toward a Theory of Conceptual Change. *Science Education*, (66), 211-227.
- Pfundt, H., and Duit, R. (1991). *Students' alternative frame works and science education Germany*. İnstitute For Science Education at the University of Kiel.
- Mc Caslin, Nellie (1990). *Creative drama in the classroom*. Longman 5th Ed. Players Press, inc. California.
- Heathcote, Dorothy (1984). *Collected Writings*, Hutchinson, London.
- Polisini, Judith Kase (1994). *The Creative drama book three approaches*. Anch Orage Pers. New Orleans. Usa.
- San, İnci (2002). "Yaratıcı drama- eğitsel boyutları" *yaratıcı drama 1985- 1995 Yazılar*. (Edt. H. Ömer Adıgüzel,). Ankara: Naturel Yayınları.
- Somers, J. (1994). *Drama in the curriculum*. London: Cassell.
- Tsai,C-C. and Huang, C.-M.(2002). Exploring students' cognitive structures in lerning science : *A Review of Relavant methods*. *Journal of biological Education*.36,(4), 163-169.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.